

Fråga om det har förelegat grund för att häva verkställande direktörs anställningsavtal samt om den verksällande direktören genom oaktsamhet skadat bolaget och därmed gjort sig skyldig att utge skadestånd till bolaget. Fråga också om från vilken tidpunkt ränta ska utgå för ekonomiskt skadestånd avseende anställningsförmåner.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2014-03-05
StockholmDom nr 20/14
Mål nr B 116/11**KLAGANDE och MOTPART**

Ingate Systems AB, 556609-0303, Rissneleden 45, 174 44 Solna
Ombud: advokaten Arne Källén, Advokatfirman Källén & Ingvar AB,
Gustav Adolfs Torg 47, 211 39 Malmö

MOTPART och KLAGANDE

A.E. i Sigtuna
Ombud: advokaten Ulrika Runelöv, Elmszell Advokatbyrå AB,
Gamla Brogatan 32, 111 20 Stockholm

SAKEN

skadestånd m.m.

ÖVERKLAGAD DOM

Solna tingsrätts dom den 4 oktober 2011 i mål T 8040-09

Tingsrättens dom, se bilaga.

Yrkanden och inställning m.m.*Huvudkäromålet*

Ingate Systems AB (år 2012 namnändrat till Previg Rest AB, i fortsättningen ändå benämnd Ingate eller bolaget) har överklagat tingsrättens dom och yrkat att Arbetsdomstolen med ändring av tingsrättens domslut avseende punkterna 1, 3 och 4, ska lämna A.E:s vid tingsrätten förda talan utan bifall.

A.E. har bestritt ändring.

Genkäromålet

A.E. har överklagat tingsrättens domslut avseende punkten 5 och yrkat att Arbetsdomstolen, med ändring av tingsrättens dom, ska lämna Ingates vid tingsrätten förda talan utan bifall.

Ingate har bestritt ändring samt anfört att, för det fall Arbetsdomstolen ändrar tingsrättens domslut, kvarstår de andra- och tredjehandsyrkanden som bolaget framställt vid tingsrätten.

Rättegångskostnader

Ingate har yrkat att bolaget ska befrias från skyldigheten att ersätta A.E. för dennes rättegångskostnader vid tingsrätten och att A.E. istället ska förpliktas att ersätta bolaget för dess rättegångskostnader där.

För det fall bolaget helt skulle förlora målet eller förlora avseende huvudkäromålet har bolaget yrkat att Arbetsdomstolen reducerar bolagets ersättningsskyldighet för A.E:s rättegångskostnader vid tingsrätten med avseende på vad A.E. där har förlorat inom ramen för huvudkäromålet.

För det fall Arbetsdomstolen skulle komma till samma slut som tingsrätten, det vill säga att parterna är ömsom vinnande ömsom tappande, har bolaget i första hand yrkat att tingsrättens dom ändras på det sättet att 60 procent av kostnadsansvaret för både A.E:s och bolagets rättegångskostnader ska anses löpa på huvudkäromålet och 40 procent på genkärålet. I andra hand har bolaget yrkat att denna fördelning i vart fall ska tillämpas avseende bolaget.

För det fall Arbetsdomstolen skulle komma till samma slut som tingsrätten har bolaget även yrkat att bolaget tillerkänns full ersättning för K.E.S:s utförda arbete samt att fördelningen av parternas kostnadsansvar härvid ska ske enligt samma fördelningsmodell som angetts ovan (60 procent på huvudkäromålet och 40 procent på genkärålet).

A.E. har yrkat att Arbetsdomstolen dels ska undanröja tingsrättens beslut att förplikta honom att ersätta bolaget för bolagets rättegångskostnader vid tingsrätten, dels ska förplikta bolaget att ersätta honom för hans rättegångskostnader vid tingsrätten.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Arbetsdomstolen.

Utredningen

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har ljud- och bildupptagningar av den muntliga bevisning som åberopades och förebringades vid tingsrätten spelats upp. Parterna har åberopat samma skriftliga bevisning som vid tingsrätten.

Avseende de överklagade delarna har parterna till stöd för sin talan åberopat samma grunder som vid tingsrätten till utveckling av sin talan och i allt väsentligt anført detsamma som antecknats i tingsrättens dom. A.E. har åberopat att avtalad ersättning till Visma Services AB (Visma) hade utgått även om Ingate endast förklarat att det inte avsåg att längre avropa de avtalade tjänsterna. Ingate har återtagit invändningen om nettolön istället för bruttolön samt invändningen om att A.E. inte varit berättigad att själv erhålla belopp motsvarande pensionspremier under uppsägningstiden och att Ingate därför inte kan förpliktas att utge sådant belopp till A.E.

Domskäl

Bakgrund och tvisten

A.E. anställdes som verkställande direktör i Ingate den 12 september 2008. Ingate sade upp anställningsavtalet den 1 juni 2009 med uppsägningstid till och med den 15 februari 2010. I augusti 2009, alltså under uppsägningstiden, avbröt Ingate anställningsavtalet med omedelbar verkan.

I huvudkäromålet har A.E. gjort gällande att Ingate hävt avtalet utan laga grund och att bolaget därmed är skyldigt att utge skadestånd till honom. Ingate har invänt att bolaget haft rätt enligt anställningsavtalet att häva detta vid kontraktsbrott men att rätt till hävning i vart fall förelegat då A.E. grovt åsidosatt sina åligganden mot bolaget. A.E:s åsidosättanden utgörs enligt Ingate av följande. A.E. har för Ingates räkning ingått avtal med Ingates distributör Central Touch, alternativt låtit dotterbolagschefen ingå avtalet, varigenom A.E. överskridit sin befogenhet. A.E. har sedan avtalet med Central Touch ingåtts inte försökt reversera avtalet samt inte, förrän efter ett halvår, lämnat styrelsen full och korrekt information om innebörden av avtalet. A.E. har vidare ingått avtal med Visma utan att förvissa sig om innebörden av avtalet. Han har inför uppsägningen av avtalet inte satt sig in i avtalets uppsägningsbestämmelser och därför sagt upp avtalet istället för att sluta avropa dess tjänster samt lämnat styrelsen felaktig information om innebörden av avtalet. A.E. har inte heller följt instruktioner från bolagets styrelseordförande och under en längre tid vägrat att lämna tillbaka en dator som tillhör bolaget. Han har inte heller överlämnat inloggningsuppgifter till datorn samt raderat bolaget tillhörig information innan datorn återlämnades. Även om A.E:s åsidosättanden inte skulle anses som grova, har Ingate haft rätt att säga upp avtalet med omedelbar verkan enligt 13 § i anställningsavtalet. A.E. har bestritt att avtalet har den innebörden.

I genkätomålet har Ingate gjort gällande att A.E. av oaktsamhet skadat bolaget genom sitt agerande i samband med tecknandet och uppsägningen av avtalet med Visma samt att han lämnat styrelsen felaktig information om innebörd av avtalet med Visma och att han därför ska förpliktats att ersätta den uppkomna skadan. A.E. har förnekat att han orsakat Ingate någon skada och för det fall att A.E. åläggs skadeståndsskyldighet ska den falla bort eller jämkas.

Huvudkäromålet

Fråga om hävning av anställningsavtalet

A.E. hade i sin anställning som verkställande direktör ostridigt en sådan företagsledande ställning som innebär att anställningen inte omfattades av anställningsskyddslagen.

Ingate har gjort gällande att A.E:s anställningsavtal innebär att avtalet dels kunnat sägas upp av respektive part med viss uppsägningstid (avtalets § 10), dels att uppsägning kunnat ske med anledning av parts avtalsbrott (avtalets § 13). Enligt bolaget måste parternas avsikt vid tillkomsten av § 13 ha inneburit något

annat än uppsägning eftersom § 13 annars skulle bli helt onödig. A.E. har bestritt att avtalet har den innebörd som bolaget har påstått.

I likhet med tingsrätten, finner Arbetsdomstolen, att vad som framkommit i utredningen inte kan anses visa att innebörden av § 13 var att part fick häva avtalet omedelbart vid kontraktsbrott. Frågan om bolagets rätt att häva A.E:s anställningsavtal med omedelbar verkan ska därför bedömas utifrån allmänna principer om parts rätt att vid kontraktsbrott häva ett avtal som gäller tills vidare. Dessa principer innebär att ett anställningsavtal, på vilket anställningsskyddslagen inte är tillämpligt, får hävas av arbetsgivaren vid ett väsentligt avtalsbrott från den anställdes sida. Detta motsvarar med anställningsskyddslagens terminologi att den anställda grovt har åsidosatt sina åligganden gentemot arbetsgivaren. Utgångspunkten för den fortsatta bedömningen är därmed att det för hävning krävs att A.E. grovt har åsidosatt sina åligganden gentemot arbetsgivaren.

Bolaget har, vid ovannämnd bedömning, åberopat att A.E. grovt har åsidosatt sina åligganden gentemot bolaget på vissa närmare angivna sätt i samband med avtalen med Central Touch och med Visma.

Bedömningen av vad som utgör hävningsgrund i ett fall som detta måste ske med särskilt beaktande av de speciella åligganden som följer med en anställning som företagsledare. En verkställande direktör i ett aktiebolag har en förtroendeställning med vilken följer ett långtgående krav på lojalitet gentemot företaget. Verkställande direktörens uppgift i ett aktiebolag är att sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar samt därutöver vidta vissa brådskande åtgärder. Frågan om verkställande direktörens handlande eller underlåtenhet utgör ett åsidosättande av hans eller hennes åligganden är därför bland annat att bedöma mot bakgrund av de riktlinjer och anvisningar styrelsen kan ha gett honom eller henne. Bolaget kan till exempel inte med framgång åberopa ett handlande av den verkställande direktören som styrelsen faktiskt gett anvisningar om (jfr AD 2004 nr 90).

Arbetsdomstolen går härmed över till att pröva de omständigheter som Ingate har åberopat som grund för att A.E. ska anses ha grovt åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren.

Avtalet med Central Touch

Ingate har gjort gällande följande. A.E. har för Ingates räkning ingått avtal om provision med Central Touch alternativt låtit S.J. att för Ingates räkning ingå avtalet varigenom A.E. överskridit sin befogenhet. Vidare har A.E. inte försökt reversera avtalet samt inte förrän efter ett halvår, i juli 2009, lämnat full och korrekt information till styrelsen om innebörden av avtalet. Avtalet med Central Touch innebar ett åtagande för Ingate om 170 000 euro, vilket vida överskred beloppsgränsen på 250 000 kr i den instruktion för verkställande direktören, som ingick som en del i A.E:s anställningsavtal. En överträdelse av en beloppsgräns på 250 000 kr är alltid ett grovt brott mot anställningsavtalet och detta oavsett om styrelsen varit passiv eller om det funnits ett kommersiellt intresse.

A.E. har invänt följande. Det var S.J. som ingick avtalet med Central Touch. A.E. informerade om avtalet på styrelsemötet den 16 januari 2009 och uppgav att Central Touch skulle erhålla 170 000 euro, inte 170 000 US-dollar som felaktigt antecknades i protokollet.

Av utredningen framgår följande.

Det är ostridigt att A.E. informerade styrelsen om överenskommelsen med Central Touch på styrelsemötet den 16 januari 2009. Parterna är dock oense om vilken information som A.E. gav styrelsen beträffande bland annat det belopp som Ingate skulle betala till Central Touch, 170 000 US-dollar eller 170 000 euro.

Efter styrelsemötet den 16 januari 2009 kontaktade M.F. A.E. för att påtala att A.E. överskridit beloppsgränsen i instruktionen för verkställande direktören. I protokollet från styrelsemötet den 24 februari 2009 gjordes sedan en notering om överskridandet. Styrelsen frågade dock inte efter överenskommelsen för att granska den ytterligare utan fick del av den först i juli 2013.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Arbetsdomstolen finner, i likhet med tingsrätten, att det är styrkt att A.E. tillåtit S.J. att ingå överenskommelsen med Central Touch och att A.E. därmed överskridit instruktionen för verkställande direktören.

Både 170 000 US-dollar och 170 000 euro överskrider betydligt beloppsgränsen på 250 000 kr i instruktionen för verkställande direktören. Styrelsens samlade agerande tyder dock inte på att den ansett att A.E. grovt åsidosatt sina skyldigheter gentemot Ingate. Istället visar styrelsens hållning på att den inte tagit särskilt allvarligt på händelsen utan tvärtom tycks ha godtagit vad som förevarit. Även om styrelsen först i juli 2009 fick klart för sig att Ingate skulle utge 170 000 euro, och inte 170 000 US-dollar, ändrar inte det Arbetsdomstolens bedömning av styrelsens agerande.

Arbetsdomstolen finner sammanfattningsvis, att det som A.E. i denna del gjort sig skyldig till, inte innebär att han grovt åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren.

Avtalet med Visma

I och med att Ingate sade upp avtalet med Visma i förtid blev Ingate enligt en skiljedom skyldigt att betala viss ersättning till Visma. Ingate har gjort gällande att detta har orsakats av A.E. enligt följande. A.E. har ingått avtalet med Visma utan att förvissa sig om avtalets innebörd. Han har inför uppsägningen av avtalet inte satt sig in i avtalets uppsägningsbestämmelser och till följd därav sagt upp avtalet istället för att sluta avropa tjänster till skada för bolaget. A.E. har lämnat styrelsen felaktig information om innebörden av avtalet genom att uppge att avtalet inte innebar något åtagande för Ingate att använda Vismas tjänster i viss omfattning eller under viss tid.

A.E. har förnekat att han orsakat Ingate någon skada och gjort gällande följande. Han tog del av avtalet mellan Ingate och Visma inklusive de allmänna bestämmelserna. Han hade sedan tidigare goda erfarenheter av Visma och ansåg att det kostnadsestimat som Visma uppgav låg i linje med hans tidigare erfarenheter. Han informerade styrelsen om att det var ett tillsvidareavtal på marknadsmässiga villkor. Han har inte påstått att det inte fanns några skyldigheter för Ingate att nyttja Vismas tjänster eller att det inte skulle bli några kostnader förenade med att sluta använda Vismas tjänster. Den protokollsanteckning härom den 12 juni 2009 tillkom någon gång i augusti samma år. Han tog inte del av anteckningen då och den är felaktig. Det hade inte varit möjligt att undgå ersättningsskyldighet endast genom att avstå från att avropa tjänster. Avtalad ersättning till Visma hade utgått även om A.E. endast förklarat att Ingate inte längre avsåg att avropa de avtalade tjänsterna. Ingate hade däremot kunnat begränsa sin påstådda skada genom att utnyttja Vismas tjänster under hela uppsägningstiden. Tingsrätten gjorde en felaktig tolkning av avtalet med Visma. Skiljemannen behövde inte ta ställning till frågan om det inte skulle kosta något att, istället för att säga upp avtalet, sluta avropa tjänster. I skiljetvisten var Vismas inställning att det inte utgjort någon partsvilja att avtalet, såsom Ingate påstod, inte inneburit några skyldigheter överhuvudtaget för Ingate men däremot en skyldighet för Visma att under avtalets löptid kunna tillhandahålla de tjänster som omfattades av avtalet. Enligt Vismas uppfattning var det fråga om ett avtal med fast avtalstid om två år där de avtalade tjänsterna bestod av 80-90 procent redovisning, för vilka fortlöpande avrop inte sker eftersom arbetet enligt bokföringslagen ska utföras dagligen och det inte hade varit praktiskt genomförbart med avrop.

Av utredningen framgår följande.

Den före verkställande direktören hos Ingate hade skött bokföringen och den löpande ekonomin under sin uppsägningstid men A.E. fick härefter styrelsens uppdrag att anlita en extern utövare. A.E. hade tidigare erfarenhet av Visma och på hans förslag anlidade Ingate det företaget. Visma ville ha en avtalstid om två år eftersom Visma anställt personal för att sköta uppdraget från Ingate. Under våren 2009 uppstod behov för Ingate att radikalt minska sina kostnader och bolaget genomförde därför en omorganisation, som bland annat innebar att bolagets kontor i Linköping lades ner. Antalet anställda minskade därmed i bolaget. Styrelsen blev dock inte nöjd med Vismas sätt att utföra arbetet och ansåg dessutom att det blivit för dyrt. Styrelsen beslutade därför att Ingate skulle avsluta samarbetet med Visma. Styrelsen uppdrog åt A.E. att säga upp avtalet med Visma.

Den 20 maj 2009 skickade A.E. ett mejl till Visma i vilket han för Ingates räkning sade upp avtalet, tackade för god service och gott samarbete samt angav hur länge Ingate ville fortsätta att använda tjänsterna. Den 12 juni 2009 skickade M.W., kontorschef på Visma, ett mejl till A.E. Av mejlet framgår att M.W. ville att A.E. skulle kontakta honom för att diskutera uppsägningen och överlämning. Mejlet innehåller även en upplysning om att avtalet ger Visma rätt till arvode under uppsägningstiden. Den 25 juni 2009 skickade M.W. ett nytt mejl till A.E. Av detta mejl framgår att A.E. lovat att återkomma till M.W. efter det att Ingate räknat på uppsägningsarvodet samt att de var överrens om att hitta en snar

lösning. Innan A.E. och M.W. på Visma slutfört sin diskussion om hur företagets mellanhavanden skulle avslutas, inledde K.E.S. och M.F. en diskussion med varandra om möjligheten att Ingate skulle ha kunnat slutat avropa tjänster istället för att säga upp avtalet. Den diskussionen utmynnade i att K.E.S. upprättade ett mejl och ett nytt "uppsägningsbrev" till Visma som han gav A.E. i uppdrag att skicka. Den 3 juli 2009 skickade A.E. därför ett mejl med det nya "uppsägningsbrevet" till M.W. Av det nya "uppsägningsbrevet", som alltså var formulerat av K.E.S., framgick att Ingate var missnöjt med Vismas tjänster eftersom de varit av dålig kvalitet och kostat mer än dubbelt så mycket som estimerat samt bad Visma återkomma om de kunde utföra de aktuella tjänsterna med behövlig kvalitet till den estimerade kostnaden. Meddelandet innehöll också att istället för att säga upp avtalet med Visma, skulle Ingate, efter visst närmare angivet datum, inte längre komma att utnyttja den bokförings- och löneadministrationstjänst som bolaget hitintills hade utnyttjat. A.E. har i förhör uppgivit att han ansåg att det nya "uppsägningsbrevet", som styrelsen instruerade honom att skicka, hade en insinuant formulering och att han tyckte att det var absurt att uttrycka sig på det sättet. A.E. hade sedan inte någon mer kontakt med Visma.

Den diskussion mellan Visma och Ingate, om hur samarbetet skulle kunna avslutas genom en snar och smidig lösning, avbröts i och med styrelsens åtgärd att uppdra åt A.E. att skicka en ny "uppsägning" till Visma. Arbetsdomstolen finner därmed att A.E. inte kan lastas för hur avtalet med Visma kom att avslutas.

Ingate har vidare gjort gällande att bolaget inte skulle ha behövt betala ersättning till Visma om Ingate endast avstått från att avropa tjänster och att A.E. borde ha informerat styrelsen om att avtalet innebar detta. A.E. har bestritt att avtalet skulle ha den innebörden.

Mot A.E. bestridande finner Arbetsdomstolen inte visat att avtalet mellan Ingate och Visma har den innebörd som Ingate påstått.

Vid en samlad bedömning av vad som förevarit finner Arbetsdomstolen att A.E. inte kan lastas för att Ingate i skiljedom ålades skyldighet att betala ersättning till Visma. A.E. har således inte i denna del grovt åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren.

Datorn och inloggningsuppgifter

Arbetsdomstolen finner, i likhet med tingsrätten, att A.E. blev skild från sin anställning den 12 augusti 2009 och att de av Ingate anförda omständigheterna avseende dator och inloggningsuppgifter ligger i tiden därefter och därför inte kan läggas till grund för hävningen.

Innebär A.E:s agerande att det förelegat grund för att häva avtalet?

Arbetsdomstolen har i det föregående funnit utrett att det krävts att A.E. grovt åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren för att bolaget skulle haft rätt att häva avtalet med omedelbar verkan. Arbetsdomstolen har också funnit att A.E.,

sammantaget, inte gjort skyldig till sådant grovt åsidosättande. Ingate har därmed inte haft rätt att häva anställningsavtalet på det sätt som skett. Tingsrättens domslut ska därför fastställas i denna del.

Semesterersättning

Ingate har gjort gällande att det inte är fråga om semesterersättning utan skadestånd på grund av utebliven semester. Ingate menar att om bolaget inte hade avskedat A.E., hade semester lagts ut, och han ska nu inte komma i en bättre situation än om han hade varit kvar i anställningen. A.E. har bestritt en sådan tillämpning ska ske.

Enligt 26 § semesterlagen (1977:480) i dess lydelse före den 1 april 2010 ska arbetsgivaren betala ut semesterlön till arbetstagaren i samband med semesterledigheten. Om anställningen upphör innan arbetstagaren har fått den semesterlön som tjänats in, ska arbetstagaren enligt 28 § semesterlagen i dess lydelse före den 1 april 2010 istället få semesterersättning. Bolaget är således skyldigt att betala semesterersättning. Bolaget har inte invänt mot beräkningen av det yrkade semesterersättningsbeloppet. Bolagets överklagande i denna del kan alltså inte vinna bifall utan tingsrättens domslut ska i denna del fastställas.

Lön, pensionspremie och ränta

Med ovannämnda bedömning ska Ingate åläggas att betala, förutom yrkad semesterersättning, även yrkad lön och pensionspremie till A.E.

A.E. har yrkat ränta på kapitalbeloppen avseende lön, semesterersättning och obetalda pensionspremier enligt 3 och 6 §§ räntelagen från den 25 augusti 2009 och därefter från den 25 i respektive månad fram till dess betalning sker. På det allmänna skadeståndet har han yrkat ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning till dess betalning sker.

Ingate har vitsordat yrkad ränta, som i och för sig skälig, från dag för delgivning av stämning och därvid gjort gällande följande. A.E:s fordran avser skadestånd och inte krav på betalning av förfallen fordran. Ränta på skadeståndskrav ska, enligt 4 § tredje stycket räntelagen, utgå 30 dagar efter det att borgenären har framställt krav på ersättning eller vid delgivning av stämning. Det är fel, som tingsrätten gjort, att tillämpa grunderna för 3 § första stycket räntelagen istället för ordalydelsen i 4 § räntelagen.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Av 3 § första stycket räntelagen framgår att, om betalningstiden försittes för fordran vars förfallodag är bestämd i förväg, utgår ränta på fordringen från förfallodagen.

Förfallodagen för en fordran kan vara bestämd antingen absolut, till en viss dag enligt kalendern, eller relativt, till en viss tid efter uppsägning eller inträffandet av en särskild händelse. I båda fallen är 3 § tillämplig. Det saknar betydelse om förfallodagen är bestämd genom avtal eller genom särskild lagbestämmelse. Det

kan också inträffa att förfallodagen inte är uttryckligen avtalad mellan parterna men att den ändå framgår tydligt av parternas tidigare mellanhavanden. Med formuleringen att förfallodagen ska vara bestämd ”i förväg” avses att klargöra att när en skuld på grund av avtal eller uttrycklig bestämmelse i lag ska fullgöras vid anfordran, så är förfallodagen inte att betrakta som bestämd i räntelagens mening (prop. 1975:102 s. 117).

Av 4 § tredje stycket räntelagen följer att, om fordringen avser skadestånd eller annan liknande ersättning som inte kan fastställas utan särskild utredning, ska ränta betalas på förfallet belopp från den dag som infaller trettio dagar efter det att borgenären har framställt krav på ersättning och lagt fram utredning som med hänsyn till omständigheterna skäligen kan begäras av honom. Av paragrafens fjärde stycke framgår att ränta, oavsett vad som föreskrivs i övrigt i paragrafen, ska betalas på förfallen fordran senast från dagen för delgivning av stämning i målet.

I förarbetena till nyss nämnda bestämmelse anges bland annat följande. Under bestämmelsen om ränta på skadeståndskrav och liknande fordringar faller skadestånd såväl i utomobligatoriska förhållanden som i kontraktsförhållande. Såväl när det gäller skadestånd som annan ersättning är det dock en förutsättning att beloppet inte kan fastställas utan särskild utredning. Vidare omfattar regeln vissa typer av ersättning som rättstekniskt inte räknas som skadestånd. Utanför regeln faller arbetstagares krav på lön under uppsägningstid m.m. (prop. 1975:102 s. 124 f.). Enligt Arbetsdomstolens mening måste med detta även avses ersättning för lön, vilket i sin tur är en fordran vars förfallodag är bestämd i förväg. Detsamma får anses gälla för semesterersättning och pensionsavsättning. Ränta på det ekonomiska skadeståndet ska därför utgå i enlighet med yrkandena.

Genkärörelsen

Ingate har gjort gällande att A.E. vid fullgörandet av sitt uppdrag som verkställande direktör av oaktsamhet skadat Ingate och att han därför enligt 29 kap. 1 § aktiebolagslagen (2005:551) och jämlikt grunderna för 18 kap. 3 § handelsbalken är skyldig att ersätta bolagets skada. Samma agerande avseende avtalet med Visma, som lagts till grund för att omedelbart skilja A.E. från anställningen, har även lagts till grund för yrkandet om skadestånd. Ingate har betonat att det främst är A.E:s agerande i samband med uppsägningen av avtalet med Visma som gör att A.E. är skyldig att betala skadestånd.

A.E. har anfört följande. Han har inte orsakat Ingate någon skada vid fullgörandet av sitt uppdrag som verkställande direktör i bolaget. För det fall han skulle ha orsakat Ingate någon skada, har han inte orsakat denna genom oaktsamhet. Om han skulle åläggas skadeståndsskyldighet, ska denna helt falla bort eller jämkas.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Av 29 kap. 1 § aktiebolagslagen samt 18 kap. 3 § handelsbalken följer att en verkställande direktör som, när han eller hon fullgör sitt uppdrag, uppsåtligt

eller av oaktsamhet skadar bolaget ska ersätta skadan. Arbetsdomstolen har kommit fram till att A.E. inte kan lastas för att Ingate blivit ersättningsskyldig mot Visma eller – med andra ord – inte har orsakat bolaget skada. Ingates talan ska alltså avslås och tingsrättens domslut ändras i enlighet härmed.

Rättegångskostnader

Med hänsyn till utgången i målet ska Ingate förpliktas att betala A.E:s rättegångskostnader såväl vid tingsrätten som i Arbetsdomstolen. Det han förlorat vid tingsrätten är av så liten betydelse, att Ingate ska förpliktas betala hela hans rättegångskostnad där. Arbetsdomstolen finner, likt tingsrätten, att den ersättning A.E. yrkat för rättegångskostnader vid tingsrätten är skälig. Yrkat belopp i Arbetsdomstolen är vitsordat. Tingsrättens domslut ska ändras i enlighet härmed.

Domslut

1. Arbetsdomstolen fastställer punkterna 1, 3 och 4 i tingsrättens domslut.
2. Med ändring av tingsrättens domslut, punkten 5, avslår Arbetsdomstolen Ingate Systems AB:s talan.
3. Med ändring av tingsrättens domslut, punkterna 7 och 8,
 - a) befriar Arbetsdomstolen A.E. från att betala Ingate Systems AB:s rättegångskostnader vid tingsrätten, samt
 - b) förpliktar Arbetsdomstolen Ingate Systems AB att betala A.E:s rättegångskostnader vid tingsrätten med 352 950 kr, varav 282 000 kr avser ombudsarvode jämte ränta på det förstnämnda beloppet från den 4 oktober 2011 till dess betalning sker.
4. Arbetsdomstolen förpliktar Ingate Systems AB att ersätta A.E. för rättegångskostnader i Arbetsdomstolen med 180 925 kr, varav 144 740 kr avser ombudsarvode, jämte ränta på det förstnämnda beloppet enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Karin Renman, Dag Ekman, Inga Jerkeman, Kerstin Brodowsky, Göran Söderlöf, Marcel Carlstedt och Margareta Zandén. Enhälligt.

Sekreterare: Johanna Nilsson

Bilaga

Tingsrättens dom (ledamöter: Thomas Lindstam, Carl Eric Lawass och Agneta Staff)

I. BAKGRUND

Ingate Systems AB (Ingate) är ett bolag som bedriver utveckling, marknadsföring och försäljning av datakommunikationsutrustning. Enligt ett skriftligt avtal den 12 september 2008 anställdes A.E. som verkställande direktör i Ingate. Den 1 juni 2009 sade Ingate upp hans anställningsavtal med en uppsägningstid till och med den 15 februari 2010.

I augusti 2009, således under uppsägningstiden, hävde Ingate – såsom framgår av en den 13 augusti 2009 dagtecknad handling – anställningsavtalet med omedelbar verkan. Ingate åberopade därvid § 13 i anställningsavtalet, där det anges att om någon av parterna skulle bryta mot bestämmelserna i avtalet den förfördelade parten ska ha rätt att säga upp avtalet.

A.E. har i målet framställt yrkanden om skadestånd avseende lön, semesterersättning och ersättning för pensionsförmåner gällande den resterande uppsägningstiden. Ingate har bestritt käromålet under åberopande av att A.E. åsidosatt sina förpliktelser mot bolaget i angivna hänseenden och att hävningen därför varit befogad. De påstådda åsidosättandena har anknytning bland annat dels till ett den 22 december 2008 träffat avtal mellan Ingate och det kanadensiska bolaget Central Touch Technology Inc. (Central Touch), dels till ett i december 2008 träffat avtal mellan Ingate och Visma Services AB (Visma).

Ingate har i genkäromålet yrkat att A.E. ska förpliktas att betala skadestånd enligt 29 kap. 1 § aktiebolagslagen. Yrkandet avser i första hand det belopp som Ingate i en den 19 augusti 2010 meddelad skiljedom befunnits skyldigt att betala till Visma. Talan grundas på att A.E. ska ha visat oaktsamhet i anslutning till avtalet med Visma. Ingate har vid bolagsstämma den 15 december 2009 beslutat att inte meddela honom ansvarsfrihet för det då gångna året.

II. YRKANDEN OCH INSTÄLLNING***Huvudkäromålet***

A.E. har yrkat att tingsrätten ska förplikta Ingate att till honom utge

- 427 000 kr i ekonomiskt skadestånd för utebliven bruttolön (lönen efter preliminärskatt uppgår till 270 016 kr)
- 51 240 kr i ekonomiskt skadestånd för utebliven semesterersättning
- 15 000 kr i allmänt skadestånd enligt 8 § lagen om arbetsgivares kvittningsrätt.

A.E. har vidare yrkat i första hand att Ingate ska förpliktas att inbetala pensionspremier till hans pensionsförsäkring i Skandia för perioden från den 13 augusti 2009 till och med den 15 februari 2010 till ett belopp om sammanlagt 64 050 kr, i andra hand att Ingate ska förpliktas att till honom betala ett ekonomiskt skadestånd motsvarande de obetalda pensionspremierna om 64 050 kr.

På kapitalbeloppen avseende lön, semesterersättning samt obetalda pensionspremier har A.E. yrkat ränta enligt 3 och 6 §§ räntelagen från den 25 augusti 2009 och därefter från den 25 i respektive månad fram till dess betalning sker. Ränta har således yrkats enligt följande.

- på 53 340 kr (42 000 kr avseende lön, 5 040 kr semesterersättning och 6 300 kr pensionsavsättning) från den 25 augusti 2009
- på fem belopp om 88 900 kr (70 000 kr avseende lön, 8 400 kr semesterersättning och 10 500 kr pensionsavsättning) från respektive den 25 september 2009, den 25 oktober 2009, den 25 november 2009, den 25 december 2009 och den 25 januari 2010 samt
- på 44 450 kr (35 000 kr avseende lön, 4 200 kr semesterersättning och 5 250 kr pensionsavsättning) från den 25 februari 2010, allt till dess betalning sker.

A.E. har yrkat att räntan ska utbetalas till honom själv alternativt, vid bifall till förstahandsyrkandet avseende pensionspremierna, till pensionsförsäkringen i Skandia.

På det allmänna skadeståndet har A.E. yrkat ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning till dess betalning sker.

Ingate har bestritt A.E:s talan helt.

Ingate har vitsordat att A.E. hade en månadslön om 70 000 kr brutto i månaden, att bruttolön beräknad för perioden den 13 augusti 2009 – 15 februari 2010 uppgår till sammanlagt 427 000 kr, att semesterersättningen motsvarat 12 procent av månadslönen samt att pensionspremien motsvarat 15 procent av månadslönen. Ingate har dock, oavsett utgången i sak, bestritt att utge belopp motsvarande bruttolön. Ingate har därför endast vitsordat nettolönen 270 016 kr som skälig i och för sig. Ingate har bestritt att fullgöra betalning till tredje man (Skandia). Beloppet avseende pensionspremien, 64 050 kr, har inte vitsordats, inte heller att A.E. lidit någon skada motsvarande detta belopp. Såsom allmänt skadestånd har vitsordats 500 kr. Ränta från delgivning av stämning har vitsordats som i och för sig skälig.

Genkärömdålet

Ingate har yrkat att tingsrätten ska förplikta A.E. att till Ingate utge i första hand 213 345 kr, i andra hand 133 957 kr och, om dessa yrkanden ej bifalls, 129 779 kr. På samtliga belopp har Ingate yrkat ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av genstämning till dess betalning sker.

A.E. har bestritt Ingates yrkanden helt och endast vitsordat fordrad ränta som skälig i och för sig. Han har yrkat att om han skulle befinnas skadeståndsskyldig skadeståndet med tillämpning av 29 kap. 5 § aktiebolagslagen ska helt falla bort eller sättas ned till det belopp som tingsrätten finner skäligt.

Ingate har bestritt jämkning.

Rättegångskostnader

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

III. GRUNDER

Huvudkäromålet

A.E

Ingate har utan laga grund den 12 augusti 2009 hävt A.E:s anställningsavtal. För hävning har erfordrats att A.E. grovt åsidosatt sina åligganden mot Ingate, och detta har inte varit fallet. Ingate har från nämnt datum inte utbetalt lön eller övriga förmåner enligt anställningsavtalet med A.E.

Då Ingate saknat laga grund för att häva anställningsavtalet är A.E. berättigad till ekonomiskt skadestånd för uteblivna anställningsförmåner från den 13 augusti 2009 till och med den 15 februari 2010. Ränta på uteblivna löneförmåner och därmed jämförlig ersättning utgår från den dag lönen eller motsvarande förföll till betalning eller annars från den tänkta förfallodagen.

Ingate har i strid med lagen om arbetsgivares kvittningsrätt innehållit A.E:s augustilön till och med den 8 oktober 2009 jämte innestående semesterersättning. A.E. har inte medgett kvittning och fråga har inte varit om en klar och förfallen fordran som avser ersättning för skada som arbetstagaren vållat uppsåtligen i tjänsten. Ingate har inte heller inhämtat besked från Kronofogdemyndigheten om hur stor del av lönedelen som ska vara skyddad från kvittning. Ingates handlande utgör grund för allmänt skadestånd enligt 8 § lagen om arbetsgivares kvittningsrätt.

Ingate

Lön, semesterersättning och pensionsförmån

A.E. har grovt åsidosatt sina åligganden mot Ingate och att Ingate har därför varit berättigad att avbryta A.E:s anställning med omedelbar verkan. A.E. är därför inte berättigad till yrkat belopp avseende skadestånd och ränta.

Åsidosättandet utgörs av

(a) att A.E. för bolagets räkning ingått avtalet med Central Touch alternativt tillåtit dotterbolagschef att för Ingates räkning ingå avtal med Central Touch varigenom A.E. överskridit sin befogenhet,

- (b) att A.E. inte sedan avtalet ingåtts har försökt reversera avtalet samt inte förrän efter ett halvår lämnat styrelsen full och korrekt information om innebörden av avtalet med Central Touch,
- (c) att A.E. ingått avtal med Visma utan att förvissa sig om innebörden av avtalet,
- (d) att A.E. inför uppsägning av avtalet med Visma inte satt sig in i avtalets uppsägningsbestämmelser och till följd härav sagt upp avtalet med Visma i stället för att sluta avropa tjänster,
- (e) att A.E. lämnat styrelsen felaktig information om innebörden av avtalet med Visma,
- (f) att A.E. inte följt instruktion från styrelseordförande och under en längre tid vägrat återlämna bolaget tillhörig dator samt
- (g) att A.E. inte överlämnat inloggningsuppgifter för dator samt raderat bolaget tillhörig information från datorn innan den återlämnades.

Parterna har i § 13 i anställningsavtalet överenskommit att Ingate har rätt att säga upp avtalet till omedelbart upphörande vid brott mot avtalet oavsett om A.E:s kontraktsbrott är grovt eller inte. Yrkandena bestrids därför även om åsidosättandena inte skulle anses vara grova.

Skäligt belopp avseende utebliven lön

Om anställningen skulle ha fortsatt, skulle A.E. endast ha erhållit nettolön efter avdrag för preliminärskatt. Skadeståndet avseende utebliven lön ska inte sätta A.E. i en bättre situation. För A.E. gäller skattetabell 33. Med anledning av att A.E. har begärt jämkning har Ingate under år 2009 innehållit preliminärskatt med 25 735 kr vid utbetalning av lön om 70 000 kr, vilket motsvarar ca 36,8 % av bruttolönen. Ingate är skyldig att innehålla preliminärskatten och riskerar, om A.E. anses vara berättigad att få utbetalt bruttolönen, att därutöver behöva betala skatten på beloppet.

Ersättning för utebliven semesterersättning

När A.E. avskedades var anställningsavtalet redan uppsagt med en uppsägningstid som överstiger sex månader. Ingate hade rätt att och avsåg att lägga ut inestående semester under uppsägningstiden. A.E. har därför inte rätt till semesterersättning utöver ordinarie lön.

Pensionspremie

A.E. har under uppsägningstiden inte varit berättigad att själv erhålla belopp motsvarande angivna pensionspremier. Ingate kan därför inte förpliktas att utge sådant belopp till A.E.

Skadestånd enligt kvittningslagen

Ingate har inte genomfört eller avsett att genomföra någon kvittning och förutsättningar saknas därför att förplikta Ingate att utge skadestånd enligt kvittningslagen. Ingate har under en kortare tid innehållit lön utan att avge kvittningsförklaring och har sedan betalat ut beloppet.

Skulle tingsrätten finna att kvittning skett åberopas som grund för bestridandet att A.E. uppsåtligen har orsakat bolaget skada i tjänsten och att det därför enligt lagen om arbetsgivares kvittningsrätt har förelegat rätt för

Ingate att innehålla A.E:s lön på det sätt som har gjorts. I denna del åberopas vad som antecknats under (f) – (g) ovan. Om tingsrätten finner att Ingate skulle ha agerat i strid med lagen om arbetsgivares kvittningsrätt har arbetsgivarens förfarande med hänsyn till omständigheterna varit ursäktligt och skadeståndet skall därför enligt 8 § tredje stycket lagen om arbetsgivares kvittningsrätt jämkas till noll.

Ränteyrkandet

Det är inte fråga om betalning av fordran med bestämd förfallotid. Räntelagens bestämmelser om vilken dag ränta ska utgå från måste vara utgångspunkten. Ränta vitsordas därför från dagen för delgivning av stämning.

Ingate

Det bestrids att skäl till jämkning enligt 8 § tredje stycket lagen om arbetsgivares kvittningsrätt föreligger.

Genkärromålet

Ingate

A.E. har vid fullgörandet av sitt uppdrag som verkställande direktör i Ingate av oaktsamhet skadat bolaget och är därför enligt 29 kap. 1 § aktiebolagslagen skyldig att ersätta bolagets skada. De åtgärder och den underlåtenhet som läggs A.E. till last under (c) – (e) ovan åberopas. Vid ingående av avtalet har A.E. genom vårdslöshet överskridit sin befogenhet. Jämlikt grunderna för 18 kap. 3 § handelsbalken ska A.E. svara för den skada som Ingate lider till följd härav.

Om tingsrätten skulle finna att Ingate genom sitt agerande varit medvållande till skadan yrkar Ingate att A.E. ska förpliktas att utge skillnaden mellan vad Ingate ådömts att ersätta Visma och Ingates faktiska kostnad för löneadministrations- och redovisningstjänster under relevant tidsperiod. Andrahandsyrkandet inbegriper en justering på så sätt att man uppskattat att fem procent av ekonomiansvarigs nedlagda tid åtgår till betalning av fakturor. Tredjehandsyrkandet avser den faktiska mellanskillnaden före sådan justering.

A.E.

A.E. har inte orsakat Ingate någon skada vid fullgörandet av sitt uppdrag som verkställande direktör i Ingate eller i övrigt överskridit sin befogenhet vid ingående av avtalet med Visma. För det fall tingsrätten skulle finna att skada har orsakats Ingate har han inte orsakat denna av oaktsamhet.

Om A.E. åläggs skadeståndsskyldighet ska denna helt falla bort eller jämkas till ett skäligt belopp med hänsyn till handlingens art, skadans storlek och omständigheterna i övrigt. Härvid åberopas att avtalet ingåtts med Nordens största leverantör av dessa tjänster, att styrelsen instruerat honom såväl att

ingå avtalet som att säga upp det och därför varit medvållande till skadan *samt att* Ingate inte försökt att begränsa sin skada genom att utnyttja Vismas tjänster under uppsägningstiden.

Ingate

Det bestrids att de åberopade skälen till jämkning föreligger.

SAKFRAMSTÄLLNINGAR

A.E.

Ingate är ett högteknologiskt bolag inom IT-branschen som bland annat tillhandahåller brandväggar för IT-system. Ingate är dotterbolag till K.E.S. AB. I Ingates styrelse ingick K.E.S., M.F. och P.B.; de två sistnämnda var aktieägare i Ingate. När A.E. anställdes som verkställande direktör bedrev Ingate verksamhet i Stockholm med fem anställda och hade dessutom ett kontor i Linköping. I USA fanns det helägda dotterbolaget Ingate Systems Inc. (Ingate USA) med S.J. och ytterligare en anställd. Ingate hade ett antal distributörer, däribland Central Touch i Kanada. Distributörerna erhöll 45-50 procent i rabatt på listpriserna. Distributörerna sålde till återförsäljare med cirka 30 procent i rabatt.

Vid anställningen tillförsäkrades A.E. pensionsförmåner motsvarande 15 procent av den fasta månadslönen. I anställningsavtalet angavs att med befattningen följde de befogenheter och det ansvar som gällde enligt lag och bolagsordning och i övrigt enligt bolagsstämman eller styrelsens beslut och instruktioner. Det är riktigt att det i anställningsavtalet ingick en instruktion, som bland annat innehöll att det ankom på styrelsen att fatta beslut om åtaganden överstigande 250 000 kr.

Under det verksamhetsår som avslutats den 30 juni 2008 hade omsättningen uppgått till 8 mkr och förlusten till 5 mkr. De ackumulerade förlusterna sedan starten 2001 uppgick till 90 mkr. A.E:s uppdrag var att få fart på försäljningen och hejda förlusterna. Planen var att Ingate under det verksamhetsår som skulle avslutas den 30 juni 2009 skulle uppnå en försäljning om 23 mkr och ett positivt resultat om cirka 0,5 mkr utan kapitaltillskott.

I juni 2008 hade Ingate gjort en nyemission om drygt 5 mkr. I december 2008, då A.E. hade varit verkställande direktör i knappt tre månader, fanns trots nyemissionen bara cirka 200 000 kr i kassan och läget var akut. I december gjordes många mindre affärer med låg lönsamhet men också en större affär med den tyska systemintegrationsfirman IPS GmbH (IPS). Det var den största och bästa affär som Ingate någonsin hade gjort. Slutkunden var det iranska storföretaget Mobile Company of Iran (MCI). Värdet på ordern från IPS uppgick till EUR 668 679, motsvarande cirka 6,6 mkr. Ingates amerikanska dotterbolag och S.J. hade under fyra års tid arbetat med affären, som då var tänkt att ingås med Central Touch. Nettoorderbelopp var därvid USD 350 000, motsvarande cirka 3,2 mkr. I denna affär skulle Central

Touch erhålla 60 procent i rabatt mot normala 50 procent. Ingate ville stötta Central Touch i denna uppgörelse. I oktober 2008, då affären med Central Touch var i ett slutskede, fick Ingate i stället en förfrågan från IPS angående en större mängd utrustning som överensstämde med specifikationen i en offert som lämnats till Central Touch några år tidigare. För att styra affären till Central Touch beslutade A.E. att IPS skulle erbjudas en rabatt på endast 30 procent. Trots denna åtgärd bedömde MCI att man fick bättre villkor från IPS, och lade via IPS en order hos Ingate i november 2008. Betalningar skulle ske under 2008 och 2009. Om affären med Central Touch skulle ha genomförts hade Ingate erhållit cirka 2,9 mkr och Central Touch knappt 4,4 mkr. I stället blev affärsutfallet slutligen det att Ingate fick cirka 5,5 mkr och Central Touch cirka 1,8 mkr.

Samtidigt fick Central Touch en beställning från MCI på en egenutvecklad programvara. Dessutom fick Central Touch den viktiga uppgiften att vara systemintegratör och projektledare vid implementeringen av projektet i Iran.

H.F. hos Central Touch blev besviken över att förlora affären avseende Ingateutrustningen. Han begärde hos S.J. ekonomisk kompensation för fyra års arbete med att designa in Ingates utrustning i helhetslösningen och sälja in den hos MCI. Han hotade med att ta bort Ingates produkter ur projektet och ersätta dem med produkter från en konkurrent. I december hade dessutom Ingates utrustning fastnat i den iranska tullen, varför hotet bedömdes som reellt. S.J. överlade med A.E. om den begärda anvisningsprovisionen och de kom fram till att Central Touch kunde erbjudas 5-10 procent av nettoorderbeloppet. Detta meddelades till Central Touch vid ett konferenssamtal den 3 december 2008 och bekräftades i ett brev från A.E. till H.F. den 8 december 2008, i vilket Ingate åtog sig att betala 10 procent, eller EUR 66 800 vid full betalning från IPS i december 2009. Vid ett telefonmöte den 16 december 2008 vidhöll A.E. sitt tidigare erbjudande. H.F. var mycket missnöjd. S.J. föreslog i ett e-postmeddelande samma dag att Ingate skulle erbjuda Central Touch 30 procent av 668 000 men A.E. svarade att de skulle sova på saken och sammanställa ett reviderat brev dagen därpå. Något sådant kom dock aldrig till stånd, i vart fall inte något till vilket A.E. medverkat. Han hade sedan inte några ytterligare kontakter med H.F. förrän långt in på 2009.

I december 2008 informerades K.E.S. om Central Touchs krav på anvisningsprovision, men han verkade vara mera intresserad av att affären blivit större när den gått genom IPS. I vart fall informerades han senast den 22 december 2008 om läget; han fick då kännedomskopior av e-postkorrespondens. A.E. hade inte avvikit från sitt tidigare erbjudande. S.J. såg sig till sist tvingad att komma överens med Central Touch. Han träffade på morgonen den 22 december 2008 per telefon en överenskommelse med H.F. Han bekräftade telefonöverenskommelsen i ett faxmeddelande till H.F. samma dag. Överenskommelsen innehöll att Ingate skulle betala 25 procent av ordervärdet i IPS-kontraktet till Central Touch. Faxmeddelandet undertecknades av S.J. "On behalf of Ingate Systems AB" och H.F. tecknade sitt godkännande på handlingen. A.E. fick en kopia av handlingen via e-post den 23 december 2008 men tog inte del av den förrän efter juledigheten.

Uppgörelsen innebar att provisionen skulle uppgå till 30 procent för IPS och 25 procent för Central Touch, sammanlagt alltså 55 procent. Detta understeg alltså de 60 procent som tidigare erbjudits Central Touch. A.E. konstaterade att det blev en bättre nettoaffär än om Central Touch hade beställt utrustningen. Villkoren låg också väl inom ramen för de tidigare offererade och av styrelsen godkända affärsvillkoren. Det första styrelsemötet efter jul hölls den 16 januari 2009. A.E. informerade då om den uppgörelse som hade nåtts med Central Touch. Styrelsen godtog informationen utan kommentarer. Han berättade att Central Touch skulle få EUR 170 000 när den sista betalningen enligt plan mottagits från IPS. M.F. angav av misstag i protokollet beloppet USD 170 000, vilket A.E. inte uppmärksammade. Några veckor efter mötet blev A.E. uppringd av M.F., som informerade honom om att M.F. och K.E.S. hade noterat att han hade överskridit beloppsgränsen i instruktionen. Vid nästa styrelsemöte, den 24 februari 2009, anmärktes och antecknades i protokollet att han överskridit sin befogenhet när han träffat avtalet med Central Touch. Det blev inga vidare kommentarer eller åtgärder med anledning härav. A.E. accepterade inte detta då det inte var han som ingått avtalet, men han ville inte hänga ut S.J.

A.E. bestrider att affären orsakat Ingate någon skada, och styrelsen hade ju heller inte vid mötet i januari riktat någon kritik mot honom. Styrelsen bad då inte att få del av avtalet. Inte heller gjorde styrelsen några försök att få avtalet "reverserat".

Ingate har i målet påstått att man först i början av juli 2009 fick klart för sig den verkliga omfattningen av åtagandet gentemot Central Touch och att man då noterade att beloppet var i euro och inte dollar, men väntade likväl till den 12 augusti 2009 med att avskeda A.E.

Visma kontrakterades för att sköta Ingates bokföring och löneadministration från den 1 december 2008. A.E. hade sedan tidigare goda erfarenheter av Visma, som är en ledande aktör på den nordiska marknaden med 1 000 anställda i Sverige. Han fick styrelsens uppdrag att sluta avtal med Visma sedan den person som tidigare hade varit ekonomiansvarig på Ingate hade slutat. Styrelsens plan var att Visma skulle anlitas för i vart fall en period av två – tre år. Vid offertdiskussionerna uppgav Visma ett kostnadsestimat om 20 000 kr i månaden. Detta var i linje med A.E:s tidigare erfarenheter. Han skrev under avtalet, som initialt hade en löptid om två år och en uppsägningstid om sex månader. Han tog del av de allmänna villkoren men fann inte någon anledning att ifrågasätta avtalets innehåll. Han informerade vid ett styrelsemöte den 12 december 2008 om att bokföring och löneredovisning sedan den 1 december 2008 ombesörjdes av Visma. Vid styrelsemötet den 16 januari 2009 informerade han också om att Visma då ombesörjde Ingates dagliga redovisning. Han har däremot aldrig uppgett att avtalet inte innebar några förpliktelser för Ingate eller att Ingate bara behövde betala för avropade tjänster.

Det uppstod initialt oförutsedda extra kostnader för Ingate, vilka berodde dels på felaktigheter och ofullständigheter i Ingates underlag, dels på inkörningsproblem. Det hade gått fem månader av det brutna räkenskapsåret

när Visma tog över. A.E. hade själv inte detaljerade kunskaper om redovisningen. Den tidigare verkställande direktören O.W. skötte redovisningen och löneadministrationen fram till dess att Visma tog över i december 2008 respektive januari 2009 och det var hans uppgift att se till att Visma fick korrekt information.

Ingates kostnader för löneadministrationen kom att uppgå till i genomsnitt 9 853kr i månaden och kostnaderna för redovisningen till i genomsnitt 37 975 kr i månaden. Att det blev dyrare än vad som förväntats hade de tidigare angivna orsakerna. Skiljemannen fann i skiljedomen den 19 augusti 2010 i målet mellan Ingate och Visma att det inte var visat att Visma hade ansvaret för några fel eller brister. Ingate anlät i skiljetvisten en revisor, som fann att en skälig månadsdebitering uppgick till cirka 25 000 kr.

Ingate har framhållit att kostnaderna med den nuvarande interna lösningen är lägre men detta beror dels på att Visma åtgärdat de initiala felaktigheterna, dels på att Ingate numera har fem – sex anställda mot tidigare femton.

A.E. bestrider alltså att han inte skulle ha satt sig in i avtalet, vilket slutits på sedvanliga branschvillkor. Han bestrider också att han skulle ha felinformerat styrelsen; han informerade om att det var ett tillsvidareavtal på marknadsmässiga villkor. Han har sagt att kostnaderna kunde uppskattas till cirka 20 000 kr i månaden, vilket ligger nära den tidigare nämnda revisorns bedömning. Det är inte A.E:s fel att kostnaderna blivit högre. Han har inte överskridit sina befogenheter

I april 2009 beslutade styrelsen att omstrukturera verksamheten. Ingate hade i Stockholm haft lokaler i Hammarby Sjöstad. Man skulle nu samlokalisera med ett systerbolag, Intertex, och flytta till Hallonbergen. Verksamheten i Linköping skulle läggas ner. A.E. fick i uppdrag att säga upp hyresavtal och anställningsavtal. Styrelsen beslutade också att samarbetet med Visma skulle avbrytas och att en anställd vid Intertex skulle överta Vismas uppgifter. Den 20 maj 2009 sade A.E. därför upp avtalet med Visma. I slutet av maj blev han kontaktad av en representant för Visma när det gällde uppsägningen men det blev ingen riktig kontakt mellan de båda. På kvällen fredagen den 12 juni 2009 fick han ett e-postmeddelande från Visma med krav på ersättning. Detta mottog han efter det att styrelsemötet samma dag hade avslutats. Han kontaktade genast K.E.S. för att få till stånd ett möte och diskutera hur man skulle bemöta Vismas krav. Först i juli återkom K.E.S. och bad att få se på avtalet. A.E. skickade genast över avtalet till K.E.S. och M.F. K.E.S. ville att uppsägningen skulle återtas och att Ingate i stället skulle förklara att man inte skulle utnyttja Vismas tjänster. Ett brev med detta innehåll skickades också till Visma i början av juli.

Enligt protokollet från ett styrelsemöte den 12 juni 2009 bekräftade A.E. under lunchen att det inte fanns någon skyldighet för Ingate att nyttja Vismas tjänster och att det inte skulle bli några kostnader förenade med att sluta använda dem. A.E. förnekar bestämt att han sagt detta, och protokollet har han sett först efter det att den nu aktuella tvisten anhängiggjorts. Det han sagt

var att han hade verkställt uppsägningen och att en representant från Visma hade sökt honom.

A.E. gör gällande att Ingate i vart fall hade kunnat begränsa sin påstådda skada genom att utnyttja Visma under hela uppsägningstiden; detta hade kunnat göras med reservation för att betalningen inte innebar ett medgivande i sak i skiljeprocessen.

Den 1 juni 2009 fattade Ingates styrelse beslut om att säga upp A.E. med uppsägningstid i enlighet med anställningsavtalet till och med den 15 februari 2010. Vid ett möte med A.E. onsdagen den 12 augusti 2009 underrättade K.E.S. denne om att anställningen hävdades med omedelbar verkan. A.E. lämnade kontoret genast och tog med sig företagets laptop. Avskedandet verkställdes alltså vid mötet men K.E.S. blev sedan tydligen osäker om hur han skulle hantera avskedandet från formaliasynpunkt. Han kontaktade juristen L.B. vid arbetsgivarorganisationen Almega. I ett e-postmeddelande den 17 augusti 2009 frågade han L.B. om ett skriftligt avskedande daterat med torsdagens datum skulle skickas då beskedet givits i onsdags eftermiddag och A.E. sedan dess inte dykt upp på jobbet. Med "i onsdags" åsyftades den 12 augusti 2009 och det framgår att också K.E.S. uppfattade det som att avskedandet hade skett denna dag. Ingate skickade sedan ett den 13 augusti 2009 daterat skriftligt besked om avskedandet, vilket kom A.E. till handa den 18 augusti 2009. I detta åberopades § 13 i avtalet och att A.E. brutit mot § 1 i anställningsavtalet. Det påstods att han bland annat grovt överskridit 250 000 kronorsgränsen för verkställande direktörens befogenheter enligt arbetsordningen att ingå åtaganden för Ingates räkning, att han framfört oriktiga uppgifter till styrelsen och att det även förekommit att han inte direkt informerat styrelsen eller ordföranden, då det framförts avsevärda krav mot bolaget, trots att detta varit i direkt motsats till vad han just innan framfört på ett styrelsemöte.

§ 13 i anställningsavtalet stadgar: Skulle någon av parterna bryta mot bestämmelserna i detta avtal, äger den förfördelade parten rätt att säga upp avtalet. Det sägs emellertid ingenting om rätt att omedelbart säga upp avtalet, och därför gäller de i § 10 intagna uppsägningstiderna. I vart fall har A.E. inte uppfattat det som om § 13 skulle syfta på avskedande och det fanns ingen anledning för honom att gå med på något sådant.

Uppsägning och avskedande enligt anställningsskyddslagen kräver inte för sin giltighet skriftlig form, och även i detta fall har ett muntligt besked varit giltigt.

I ett e-postmeddelande till A.E:s ombud den 15 september 2009 skrev K.E.S.: "Ingate har rätt att kvittningsvis innehålla A:s slutlön på att han uppsåtligt skadar Ingate genom att inte återlämna Laptopen samt att det är brottsligt. Förhoppningsvis löser sig detta vid mötet, då vi hoppas A. tar med Laptopen (med ograverat email-arkiv) och andra saker (mobiltelefon, 3Gmodem etc.) som är Ingates. Då slipper vi besväret att dra innehållandet av slutlönen genom kronofogdemyndigheten." Detta är enligt A.E. en otillåten kvittning. Ingate har till stöd för sin rätt till kvittning åberopat att

han inte lämnat tillbaka laptopen, men detta har skett efter avskedandet och alltså inte i tjänsten.

A.E:s åtgärder med laptopen kan inte heller åberopas till grund för avskedandet, eftersom åtgärderna ligger i tiden efter avskedandet.

Sammanfattningsvis vill A.E. anföra följande. Det är S.J. och inte han som ingått avtalet med Central Touch. Han har inte tillåtit S.J. att ingå avtalet med Central Touch med en provisionssats om 25 procent. Även om så skulle vara fallet har styrelsen valt att acceptera avtalet, om vilket han tidigt informerat styrelsen. Det har inte varit tal om att häva det bindande avtalet och det har inte kunnat "reverseras". Avtalet med Visma har varit marknadsmässigt. Kostnadsestimatet på 20 000 kr i månaden har varit helt i linje med hans egna erfarenheter och stämmer väsentligen med den i skiljeförfarandet åberopade revisorns bedömning. Han har informerat styrelsen om att avtal med Visma ingåtts. Han har aldrig uppgett att avtalet inte skulle innebära några förpliktelser för Ingate. Han har inte obstruerat när det gäller återlämnande av laptop och lösenord och han har inte raderat någon information. Det bestrids att Ingate orsakats någon skada i detta sammanhang. I vart fall ligger den påstådda obstruktionen i tiden efter avskedandet. Ingate har inte lagt ut någon semester. Det räcker inte med att man *skulle* ha gjort detta.

Ingate

Det som A.E. anfört sakframställningsvis är till stora delar riktigt. Ingate vill dock framhålla följande.

Distributörerna hade inte Ingates produkter i lager utan gjorde beställningar från Ingate när de skulle sälja vidare.

I VD-avtalet angavs att A.E. skulle rapportera direkt till företagets styrelse. Pensionsförmånerna skulle utgå först i samband med att han pensionerades. § 10 innehöll bestämmelser om uppsägning, däribland om uppsägningstider vid uppsägning från A.E:s respektive Ingates sida. Det föreskrevs att uppsägning skulle vara skriftlig. Under rubriken Övrigt stadgades i § 13: Skulle någon av parterna bryta mot bestämmelserna i detta avtal, äger den förfördelade parten rätt att säga upp avtalet. Ingate gör gällande att § 10 handlar om uppsägning och § 13 om hävning av avtalet (avskedande) och pekar på att det inte finns något krav på att kontraktsbrottet ska vara väsentligt i § 13. Texten i VD-avtalet tillkom efter det att A.E. lagt fram ett avtalsförslag, som diskuterades, varefter § 13 lades till.

Vid ett styrelsemöte den 4 november 2008 fastställdes en arbetsordning för styrelsen och VD-instruktion. Av denna framgick följande. Verkställande direktören förväntades styra företaget i enlighet med styrelsens handlingsprogram och riktlinjer. Han hade en skyldighet att hålla styrelseordföranden löpande informerad om viktiga frågor och aktiviteter inom företaget och att, när det behövdes och ansågs lämpligt, rådgöra med ordföranden angående frågor som var viktiga för bolaget. I en förteckning

angavs vilken kompetens de olika bolagsorganen skulle ha i olika frågor. När det gällde övriga åtaganden ("other commitments") skulle verkställande direktören ha beslutanderätt när det gällde lägre belopp än 250 000 kr, medan godkännande krävdes om beloppet var högre. Som A.E. vitsordat var instruktionen en del av anställningsavtalet.

Ingates likviditet efter en nyemission var cirka 5 mkr men sjönk dramatiskt och på senhösten 2008 var den ekonomiska situationen prekär. Det är riktigt att Central Touch sedan tidigare hade en relation med Ingate och att bolaget hade köpt Ingates produkter, dock i relativt begränsad omfattning. Central Touch hade, som anförts, arbetat med ett projekt i Iran där slutkunden var MCI. Central Touch hade utvecklat mjukvara för callcenter och MCI var intresserat av denna mjukvara. Som en del av leveransen erbjöd sig Central Touch att därutöver leverera viss hårdvara, och den var tänkt att komma från Ingate. Det visade sig dock att iranierna av oklar anledning inte ville köpa hårdvaran från Central Touch. I stället fick Ingate en förfrågan från IPS, som köpte hårdvaran från Ingate och sålde den vidare till den lokala agenten i Iran för vidareförsäljning till MCI. Ordern från IPS är riktad till Ingate Sverige. Den är daterad den 21 november 2008, alltså långt före provisionsavtalet med Central Touch. Ordersumman är EUR 686 679. När Central Touch, som såvitt känt kom att leverera mjukvaran till Iran, fick kännedom om IPS-affären blev dess företrädare upprörda. Central Touch framställde hos Ingates amerikanska bolag krav på att få kompensation. A.E. informerades om detta i december och även K.E.S. Ingates order från IPS var emellertid klar och Central Touch hade inte medverkat i den affären. Juridiskt sett hade Central Touch inte någon rätt till provision. Det fanns ändå överväganden inom Ingate att av kommersiella skäl ge Central Touch en provision om fem eller möjligen tio procent, då Central Touch kunde vara viktig som kund i framtiden. Diskussionerna med Central Touch fördes från Ingates sida av S.J. och A.E. A.E:s beskrivning av konferenssamtalet den 16 december 2008 är korrekt. S.J:s förslag i ett e-postmeddelande om 30 procent förkastades alltså av A.E., som föreslog att de skulle sova på saken så att Ingate inte hamnade i en "win – loose situation". S.J. hade en besvärande situation. Ingate USA var helt osjälvständigt. Det hade ingen egen kassa utan var ett rent försäljningsbolag, som köpte produkter från Ingate Sverige och sålde dessa vidare. Det var operativt osjälvständigt. S.J. var angelägen att förankra alla beslut hos A.E. Ingate hävdar att S.J. fick ett uttryckligt godkännande från A.E. att ingå det avtal med Central Touch som träffades den 22 december 2008. Det var ju Ingate Sverige som skulle betala provisionen och S.J. undertecknade handlingen på Ingate Sveriges vägnar. Själv var A.E. inte anträffbar under julhelgen och han instruerade S.J. att teckna ner överenskommelsen och underteckna den. Det är fråga om en fullmakt som A.E. på Ingates vägnar lämnat till S.J. Om detta inte skulle vara riktigt har S.J. handlat utan behörighet och då är avtalet ogiltigt. I ett handskrivet tillägg till avtalsbekräftelsen upptogs att Ingate skulle tillhandahålla Central Touch full support under projektets genomförande. Det angavs i handlingen att i Central Touchs allmänna distributörsavtal skulle återinföras 45 procent rabatt utan krav på minsta köpesumma. S.J. skickade avtalsbekräftelsen till A.E. med e-post den 23 december 2008, alltså strax före jul. Han skrev därvid ett förtydligande angående kravet på support men nämnde inte med ett ord att

provisionen blivit 25 procent. Vid ett styrelsemöte den 16 januari 2009 informerade A.E. om att ett avtal slutits med Central Touch, enligt vilket Central Touch skulle erhålla USD 170 000 när den sista betalningen, vilken förväntades i november 2009, mottagits av Ingate. Han sade alltså inte att beloppet var EUR 170 000. Efteråt reagerade M.F. över att beloppet USD 170 000 vida överskred beloppsgränsen 250 000 kr i instruktionen för verkställande direktören. M.F. tog upp detta med A.E. under hand och i protokollet från styrelsemötet den 24 februari 2009 noterades befogenhetsöverskridandet. A.E. sade inte något till sitt försvar utan föreföll att acceptera styrelsens ståndpunkt. Avtalet med Central Touch fick övriga styrelseledamöter se först den 2 juli 2009. A.E. vidarebefordrade denna dag till K.E.S. e-postmeddelandet från S.J. till A.E. av den 23 december 2008 med den bifogade avtalshandlingen. K.E.S. noterade att avtalet inte gällde dollar utan euro, vilket med de rådande valutakurserna innebar en betydande skillnad.

Redovisningen i Ingate hade tidigare skötts med interna krafter. A.E. föreslog styrelsen att man i stället skulle engagera Visma. Kostnaden uppskattades av honom till 20 000 kr i månaden, och det var ett belopp som hade nämnts i diskussionerna med Visma. Han ingick på egen hand avtalet med Visma, som är dagtecknat den 20 november 2008 för Vismas del och den 9 december 2008 för Ingates del. Visma åtog sig att utföra tjänster åt Ingate enligt en bilagd offert. Avtalet gällde i två år men kunde sägas upp med iakttagande av sex månaders uppsägningstid. Till avtalet var fogat allmänna villkor. Om parterna hade träffat avtal om motstridiga villkor skulle enligt punkt 1 i de allmänna villkoren specifik avtalspunkt gälla före allmänna villkor. I punkt 14 stadgades att om inte annat var avtalat kunde avtalet sägas upp av endera parten med iakttagande av tre månaders uppsägningstid. Visma hade rätt till arvode under uppsägningstiden, även om arbete inte blivit utfört på grund av att kunden inte överlämnade räkenskapsmaterial. I sådant fall skulle arvodet beräknas mot bakgrund av det månatliga genomsnittet för de senaste tolv månadernas arvode.

A.E. informerade den övriga styrelsen vid det tidigare nämnda styrelsemötet den 16 januari 2009 om att Visma då hade hand om den dagliga redovisningen. Han hade då tidigare, i samband med att avtalet ingicks, informerat om att kostnaderna kunde beräknas till 20 000 kr i månaden och att avtalet inte innebar något åtagande för Ingate att använda Vismas tjänster i viss omfattning eller under viss tid. Visma satte igång med sitt arbete. När Visma presenterade sina rapporter konstaterades att de var behäftade med vissa grundläggande fel. Tjänsterna blev också betydligt dyrare än beräknat; kostnaderna blev mer än dubbelt så stora. Styrelsen var missnöjd med Vismas tjänster. Styrelsen gav dock inte, som påståtts, A.E. i uppdrag att säga upp avtalet utan uppdraget gällde att han skulle upphöra att utnyttja Vismas tjänster. Det ålåg honom att verkställa detta självständigt. I ett den 20 maj 2009 dagtecknat brev till Visma sade A.E. på Ingates vägnar upp avtalet med Visma och angav att Ingate ville fortsätta att utnyttja bokföringstjänsten till och med juni 2009 och också omfatta upprättande av årsbokslut för verksamhetsåret 2008/2009, vidare löneadministrationen till och med juli 2009. När Visma mottog detta brev ansåg man sig ha rätt till

ersättning också för tiden därefter. Detta fick A.E. kännedom om på något sätt, men han fick möjligen till en början inte reda på kravets storlek. Vismas tjänster kom att diskuteras i samband med lunchen vid ett styrelsemöte den 12 juni 2009. Såsom framgår av protokollet från detta möte bekräftade A.E. då att det inte fanns någon skyldighet att använda Vismas tjänster och att det inte skulle vara förenat med några kostnader att sluta använda dem.

Senare samma dag, efter styrelsemötet, mottog A.E. krav från Visma. Den 25 juni 2009 skickade M.W. på Visma ett e-postmeddelande till A.E. och påminde om att denne hade lovat att återkomma. Den 30 juni 2009 svarade A.E. via e-post att han gärna ville dryfta saken med sin styrelseordförande innan han återkom. K.E.S. fick en kopia av meddelandet och det var första gången han fick information om att det fanns krav från Vismas sida. Ytterligare e-postkorrespondens förekom. Den 2 juli 2009 vidarebefordrade A.E. till K.E.S., med kännedomskopia till M.F., uppsägningsbrevet från den 20 maj 2009. K.E.S. insåg att A.E. hade gjort ett misstag när han sagt upp avtalet. Man försökte reversera uppsägningshandlingen, vilket inte godtogs av Visma, och så småningom inleddes ett skiljeförfarande rörande tvisten. Det arvode som Visma hade fått var mer än dubbelt så stort som det som A.E. talat om. Avtalet gällde dessutom för en avtalstid om två år och avsåg större belopp än som låg inom verkställande direktörens befogenhet.

I skiljeförfarandet ville Ingate att A.E. skulle höras som vittne om kostnadsestimatet om 20 000 kr per månad och om hur parternas samarbete hade fungerat. Han vägrade dock delta under hänvisning till tvisten mellan honom och Ingate. Visma yrkade i skiljetvisten 765 272 kr jämte ränta. Ingate bestred käromålet och kunde inte vitsorda något belopp som i och för sig skäligt. Ingate gjorde gällande att bolaget hade en motfordran mot Visma på 289 903 kr, vilken gjordes gällande kvittningsvis och dessutom i ett genkäromål (jämte ränta). Visma ville ha betalt för hela den återstående avtalstiden medan Ingate inte ville betala något då tjänsterna var undermåligt utförda och dessutom blivit dyrare än vad som överenskommits från början. Skiljedomen meddelades den 19 augusti 2010. Skiljemannen delade inte Ingates uppfattning att avtalet inte hade sagts upp genom brevet den 20 maj 2009 utan fann att det var fråga om en för Ingate bindande uppsägning. Avtalet bedömdes ha upphört den 20 november 2009. Visma befanns ha rätt till arvode enligt de allmänna villkoren fram till den tidpunkten. Skiljemannen fann att Visma hade rätt till arvode med 213 345 kr. När det gällde Ingates krav mot Visma fann skiljemannen berättigad att kvittningsvis göra gällande 15 000 kr, varför Ingate förpliktades att till Visma betala 198 345 kr jämte ränta.

Så småningom fann Ingates styrelse, exklusive A.E., att man skulle avsluta dennes anställning med omedelbar verkan. Den 12 augusti 2009 hölls ett möte mellan K.E.S. och A.E., vid vilket K.E.S. ville hitta en lösning. Diskussionen dem emellan ledde dock inte någonvart utan avslutades genom att A.E. gick därifrån och tog med sig företagets dator. K.E.S. kontaktade då Almega och fick till svar att om A.E. betedde sig på detta sätt grund förelåg att säga upp anställningsavtalet med omedelbar verkan. Den 17 augusti 2009 skickades ett skriftligt avskedande, där K.E.S. skrev att eftersom A.E. avböjt

förhandling tillsammans med sitt ombud angående avsked översändes Ingates omedelbara uppsägning av VD-avtalet. Ett möte hölls därefter, vid vilket bland andra A.E:s ombud Ulrika Runelöv var närvarande. I ett brev den 31 augusti 2009 till Ulrika Runelöv redovisade Ingate genom K.E.S. skälen till avskedandet och hänförde sig till A.E:s agerande i samband med Central Touch- och Vismaaffärerna. A.E. ombads att omgående återlämna Ingates laptop och mobiltelefon. Av e-postkorrespondens framgår att han vägrade lämna tillbaka laptopen.

Ingate betalade i avvaktan på återlämnandet av laptopen inte ut slutlönen till A.E. Enligt Ingates mening gjorde man inte någon formell kvittningsförklaring utan konstaterade endast att man hade rätt att genomföra kvittning. Vid den tidpunkten fanns inget krav att kvitta mot. Ingate har under en kortare tid innehållit lön som senare erlagts kontant. Det har snarast varit fråga om att utnyttja en retentionsrätt.

Uppsägning har ursprungligen skett med en uppsägningstid av 7,5 månader. Ingate hade som arbetsgivare rätt att lägga ut semester under uppsägningstiden och avsåg att göra detta. Därmed har A.E. inte rätt till semesterersättning.

UTREDNING

A.E., K.E.S., M.F. och P.B. har hörts under sanningsförsäkran. Vittnesförhör har hållits per telefon med S.J. Omfattande skriftlig bevisning har genomgåts.

DOMSKÄL

Vad har krävts för hävning av anställningsavtalet?

Enligt 1 § andra stycket anställningsskyddslagen undantas från lagens tillämpning arbetstagare som med hänsyn till arbetsuppgifter och anställningsvillkor får anses ha företagsledande eller därmed jämförlig ställning. Parterna är ense om att A.E. som verkställande direktör i Ingate inte omfattats av anställningsskyddslagen.

Anställningsskyddet för företagsledare är alltså inte detaljreglerat i lag. I praktiken finns emellertid ett visst skydd i att företagsledarna i anställningsavtal i regel är tillförsäkrade långa uppsägningstider eller rätt till avgångsvederlag.

A.E:s anställningsavtal har sagts upp den 1 juni 2009 med en uppsägningstid till och med den 15 februari 2010. Under uppsägningstiden har Ingate i augusti 2009 hävt anställningsavtalet med omedelbar verkan och gjort gällande att A.E. därefter inte haft rätt till lön eller andra anställningsförmåner. En sådan hävning har i rättspraxis kunnat ske med tillämpning av allmänna civilrättsliga principer, då företagsledaren gjort sig skyldig till ett grovt kontraktsbrott. Ibland uttrycks detta, med en terminologi som också återfinns i bestämmelsen i 18 § anställningsskyddslagen om avskedande, så att arbetstagaren ska ha grovt åsidosatt sina åligganden mot

arbetsgivaren. Bedömningen färgas av den särskilda förtroendeställning som företagsledaren intar och det särskilda krav på lojalitet som kan ställas på honom. Han är skyldig att följa styrelsens riktlinjer och instruktioner.

Ingate har emellertid hävdade att bestämmelsen i § 13 i A.E:s anställningsavtal innebär att hävning får ske även vid sådana brott mot anställningsavtalet som inte är grova. I avtalet återfinns § 10, som handlar om uppsägning från A.E. respektive företagets sida, uppsägningstider m m. Som en sista bestämmelse, under rubriken Övrigt, anges i § 13 att om någon av parterna skulle bryta mot bestämmelserna i detta avtal, den förfördelade parten äger rätt att säga upp avtalet.

A.E. har uppgett att han gjorde utkast till ett anställningsavtal, att förslag till ändringar skickades mellan parterna via e-post, att § 13 infördes av K.E.S. samt att han inte uppfattade något annat än att § 13 skulle gälla uppsägning med uppsägningstid. K.E.S. har bekräftat att A.E. kom med utkast och att parterna skickade reviderade förslag till varandra. Han har uppgett att § 13 redigerades av M.F. M.F. har för sin del uppgett att hans minnesbild är att det var han som lade till bestämmelsen i § 13, att den rimligen betytt något annat än § 10 men att han inte vet om § 13 diskuterades med A.E.

Tingsrätten finner att förhållandet mellan § 10 och § 13 inte är helt lättförståeligt. Varken ordalydelsen i § 13 eller vad som förekommit vid förhören kan emellertid anses utvisa, att parternas avsikt varit att § 13 skulle syfta på hävning av anställningsavtalet. Vid den fortsatta prövningen utgår tingsrätten därför från att hävning endast kunnat ske om ett grovt kontraktsbrott från A.E:s sida föreligger.

Rabatten till Central Touch

S.J. har den 22 december 2008 på Ingates vägnar träffat ett avtal med Central Touch, innebärande att Central Touch skulle erhålla 25 procent av värdet i avtalet mellan Ingate och IPS. Såvitt framkommit var Ingate inte skyldigt att betala provision till Central Touch, men diskussioner hade förts i styrelsen om att av kommersiella skäl ge Central Touch fem eller möjligen tio procents provision.

Ingate har hävdade att A.E. själv ingått avtalet eller tillåtit dotterbolagschefen S.J. att ingå det. A.E. har bestritt detta, även när han hörts under sanningsförsäkran, och hävdade att S.J. agerat på egen hand.

S.J. har i sitt vittnesmål uppgett att han fungerade som mellanhand mellan Ingate och Central Touch i förhandlingarna, att det förekom flera diskussioner mellan honom och A.E., som till sist informerade honom om att Ingate kunde acceptera 25 procent i provision, samt att A.E. bad honom att författa avtalshandlingen och skriva under den, eftersom han själv skulle bort på semester och inte hade tillgång till e-post.

Utredningen visar att det amerikanska dotterbolaget och S.J. intagit en osjälvständig ställning gentemot moderbolaget. Tingsrätten finner osannolikt att S.J. utan tillåtelse från A.E. skulle ha träffat ett avtal på Ingate Sveriges

vägnar, vilket innehöll en provision som vida översteg vad som tidigare diskuterats. S.J. har inte heller i det e-postmeddelande som skickades till A.E. tillsammans med avtalsbekräftelsen med ett ord kommenterat provisionens storlek. Härtill kommer att A.E. inte förrän långt senare hävdat att det var S.J. som träffat avtalet utan hans tillåtelse.

På grund av det anförda finner tingsrätten att det är styrkt att A.E. tillåtit S.J. att ingå avtalet. Den tidigare gentemot Central Touch tillämpade provisionssatsen saknar betydelse i detta sammanhang, där ett bindande avtal med IPS redan förelåg. A.E. har överskridit sin befogenhet som verkställande direktör. Utredningen visar emellertid inte annat än att han handlat i Ingates intresse. Central Touch hade länge arbetat med att få till stånd affären, som innebar att Ingates hårdvara integrerades i callcenterprojektet, där Central Touchs mjukvara var en väsentlig del. Det kan ha funnits en beaktansvärd risk för att Central Touch skulle kunna förhindra slutförandet av affären med IPS. Kommersiella intressen kan ha talat starkt för att ge Central Touch en större rabatt än som tidigare diskuterats. Tingsrätten finner inte styrkt att avtalet inneburit skada för Ingate.

Den information som A.E. lämnat styrelsen om avtalet med Central Touch har såvitt framkommit varit knapphändig. Vid styrelsemötet den 16 januari 2009 informerade han om att en uppgörelse hade nåtts. Enligt protokollet från mötet uppgav han att Central Touch skulle erhålla USD 170 000. K.E.S. har uppgett att A.E. talade om beloppet i dollar och att han minns detta eftersom han räknade om beloppet till svensk valuta. M.F., som förde protokollet, har förklarat att hans minnesbild är att det talades om dollar. A.E. har uppgett att han informerade om att provisionen uppgick till 25 procent av orderbeloppet, vilket ju var angivet i euro. Enligt tingsrättens bedömning är det möjligt att protokollet inte korrekt återger A.E:s information. Under alla förhållanden tyder inget på att han skulle ha haft till syfte att vilseleda styrelsen om provisionens storlek genom att ange ett belopp i dollar i stället för i euro.

K.E.S. har uppgett att styrelsen blev överrumplad av informationen den 16 januari 2009, men att A.E. mildrade beskedet genom att säga att det skulle komma flera affärer. M.F. har uppgett att det blev en diskussion om att Ingate borde betala så mycket till Central Touch. Utredningen visar emellertid att styrelsen inte fann anledning att begära in avtalet och undersöka dess innehåll. I stället gjordes på M.F:s initiativ en anteckning vid det påföljande styrelsemötet den 24 februari 2009 om att A.E. överskridit sin befogenhet som verkställande direktör. Med detta synes styrelsen ha låtit saken bero.

Den 2 juli 2009, således efter det att anställningsavtalet sagts upp, fick K.E.S. del av avtalshandlingen och reagerade då över att provision skulle utgå med 25 procent av orderbeloppet i euro. Styrelsen hade emellertid tidigare inte visat ett aktivt intresse för avtalets innehåll.

Sammanfattningsvis har A.E. inte till en början lämnat styrelsen full information om avtalet, medan å andra sidan styrelsen visat en viss passivitet när det gäller avtalets innehåll.

Avtalet med Visma

Följande är utrett. Ingate behövde en ny lösning för bokföring och löneadministration och A.E. övervägde därför att anlita Visma. Han redogjorde för sina planer inför styrelsen och angav att månadskostnaderna kunde uppskattas till 20 000 kr. Styrelsen godtog förslaget och Ingate träffade genom A.E. ett avtal med Visma, som innehöll en uppsägningstid om sex månader, vilket var en avvikelse från den tre månaders uppsägningstid som framgick av Vismas allmänna villkor. De allmänna villkoren innehöll också att Visma hade rätt till arvode under uppsägningstiden, även om något arbete inte hade blivit utfört på grund av kunden inte överlämnade räkenskapsmaterial. Visma kom att debitera mera än dubbelt så mycket som beräknats. Det fanns också felaktigheter i Vismas redovisningar; huruvida dessa berodde på brister i det material som Ingate tillhandahållit och inkörningssvårigheter eller på Visma är oklart. En större rationalisering av Ingates verksamhet skulle genomföras med nedläggning av Linköpingskontoret och flytt av Stockholmskontoret. I samband med detta gav styrelsen A.E. i uppdrag att inte längre anlita Visma; hur uppdraget utformades närmare är tvistigt. I en den 20 maj 2009 dagtecknad handling sade A.E. på Ingates vägnar upp avtalet om bokföring och löneadministration. Han angav därvid vissa kortare perioder inom vilka Ingate ville fortsätta anlita Vismas tjänster. Visma var emellertid inte villigt att avsluta uppdraget utan ekonomisk kompensation. K.E.S. fick del av avtalet i början av juli 2009. På dennes uppdrag skrev A.E. den 3 juli 2009 ett brev till Visma, enligt vilket brevet av den 20 maj 2009 blivit "olyckligt formulerat" och att det skulle ersättas med ett nytt brev enligt vilket Ingate inte avsåg att fortsätta Vismas tjänster för bokföring och löneadministration. Visma accepterade inte detta. Ett skiljeförfarande inleddes. I skiljedomen befanns Ingate skyldigt att till Visma betala 213 345 kr.

Ingate har lagt A.E. till last att han ingått avtalet utan att sätta sig in i dettas innebörd, att han inför uppsägningen inte satt sig in i uppsägningsbestämmelserna och därför sagt upp avtalet i stället för att sluta avropa Vismas tjänster samt att han lämnat styrelsen felaktig information om avtalets innebörd. A.E. har bestritt påståendena, även när han hörts under sanningsförsäkran, och hävdar att han handlat på styrelsens uppdrag både när han ingick avtalet och när han sade upp det.

K.E.S., M.F. och P.B. har samtliga när de hörts under sanningsförsäkran uppgett att A.E. i samband med informationen till styrelsen om avtalet uppgett att detta inte innebar någon skyldighet att använda Vismas tjänster under viss tid. K.E.S. har dessutom uppgett att A.E. vid ett tillfälle sade att han brukade lämna verifikationerna i Vismas brevlåda och kunde sluta att göra detta när som helst.

I ett protokoll från ett styrelsemöte den 12 juni 2009, fört av M.F., har antecknats att styrelsen vid en lunchdiskussion diskuterat avslutandet av

Vismas tjänster och att A.E. därvid bekräftat att det inte fanns någon skyldighet att använda dessa och att det inte skulle vara förknippat med några kostnader att sluta använda dem. A.E. har under sanningsförsäkran tillbakavisat att han skulle ha sagt detta och förklarat att han aldrig sett protokollet. K.E.S., M.F. och P.B. har emellertid gjort uttalanden som tyder på att A.E. verkligen uttalat sig som angetts i protokollet.

Tingsrätten finner att den av Ingate åberopade bevisningen har den styrkan, att det måste anses utrett att A.E. lämnat styrelsen information om att Ingate inte var bundet av att anlita Visma under viss tid och att det inte skulle kosta Ingate något att säga upp avtalet. Det finns inte något som tyder på att han därvid skulle ha handlat i ond tro; det mesta tyder i stället på att han inte tillräckligt satt sig in i avtalets uppsägningsbestämmelser. Han synes ha tagit fasta på att det i avtalet inte angetts något om i vilken omfattning Visma skulle utföra tjänster och inte närmare övervägt vad uppsägningstiden och bestämmelsen om normerad ersättning under uppsägningstiden kunde innebära. Det är outrett om styrelsen gett honom instruktioner att säga upp avtalet eller endast att sluta använda Vismas tjänster. Oavsett hur det förhåller sig med detta har han sänt uppsägningsbrevet den 20 maj 2009 till Visma, som inte ger uttryck för annat än att Ingate när som helst kunde sluta anlita Visma. Inte heller inför detta har han satt sig in i uppsägningsbestämmelserna på det sätt som erfordrats. I de angivna hänseenden har A.E. åsidosatt sina åligganden mot Ingate.

Försummelse att återlämna dator m m

A.E. har mot Ingates påståenden i denna del invänt att Ingate hävt anställningen redan den 12 augusti 2009 och att Ingate inte till stöd för hävningen kan åberopa vad som förekommit i tiden därefter.

K.E.S. och A.E. hade ostridigt ett möte onsdagen den 12 augusti 2009. Enligt K.E.S. framförde han att Ingate ville avsluta A.E:s anställning med omedelbar verkan och föreslog att A.E. skulle ta med sig ombud för vidare diskussioner. A.E. ville dock inte diskutera utan tog sina saker och gick i vredesmod. A.E. har uppgett att K.E.S. meddelade att han var avskedad på grund av att han överträtt sina befogenheter och att han då tog sin portfölj och datorn och gick.

Dagen därpå författade K.E.S. en handling, i vilken A.E. på anförda grunder avskedades med stöd av § 13 i anställningsavtalet. Enligt Ingate sändes denna handling till A.E. först den 17 augusti 2009, vid vilken tidpunkt anställningsavtalet hävts.

Tingsrätten gör följande bedömning.

A.E. har uppfattat samtalet med K.E.S. som att han då blivit avskedad. I ett e-postmeddelande till L.B. hos Almega den 17 augusti 2009 har K.E.S. förklarat att han inte ser någon annan utväg än att skicka avskedandet skriftligt och frågat om brevet bör dateras med torsdagens datum ("vi gav ju beskedet i onsdags eftermiddag och han har sedan dess inte dykt upp på

jobbet"). Formuleringen tyder på att även K.E.S. betraktat samtalet som ett besked om avskedande.

Bestämmelsen i anställningsavtalet om att uppsägning ska vara skriftlig är endast att anse som en ordningsföreskrift, som dessutom inte uttryckligen tar sikte på hävning av avtalet. Bestämmelsen medför inte att ett muntligt besked om hävning av anställningsavtalet är ogiltigt.

Vid angivna förhållanden får Ingate anses ha hävt anställningsavtalet muntligen den 12 augusti 2009. De förfaranden med avseende på datorn som Ingate återoplat ligger i tiden därefter och kan inte återoplas till stöd för hävningen.

Har försummelserna berättigat till hävning?

Som framgår av det tidigare anförda måste läggas A.E. till last främst att han överträtt sin befogenhet i samband med avtalet med Central Touch och att han inte tillräckligt satt sig in i avtalet med Visma. Ingenting tyder dock på att han skulle ha haft ett illojalt syfte med sina åtgärder.

Vid en samlad bedömning finner tingsrätten att A.E. inte kan anses ha åsidosatt sina åligganden mot Ingate på ett så grovt sätt, att Ingate varit berättigat att häva anställningsavtalet. Ingate är vid denna bedömning skyldigt att betala lön och andra anställningsförmåner för den resterande delen av uppsägningstiden.

Bruttolön eller nettolön? Hur ska räntan beräknas?

Enligt fast praxis yrkas och utdöms lön och skadestånd avseende löneförlust i belopp före avdrag för preliminärskatt. På detta belopp har arbetsgivaren därefter att göra skatteavdrag enligt 5 kap. 1 § skattebetalningslagen. När Kronofogdemyndigheten verkställer en dom om betalningsskyldighet har myndigheten att göra motsvarande avdrag.

Ingate ska på grund av det anförda, och då tvist om beloppet i övrigt inte föreligger, åläggas att till A.E. betala lön under uppsägningstiden med yrkat belopp. Ingate har försuttit betalningstiden för fordringar, vilkas förfallodagar varit bestämda i förväg. Ingate ska enligt grunderna för 3 § första stycket räntelagen betala ränta enligt A.E:s yrkanden, även om fordringen rubriceras som skadestånd.

Ska semesterersättning utgå?

Vad Ingate anför om att bolaget avsett att lägga ut innestående semester under uppsägningstiden kan inte medföra att det ej är skyldigt att utge skadestånd för semesterersättning, avseende tiden efter det att anställningsavtalet hävts. Parterna är ense om hur beloppet ska beräknas.

Pensionspremierna

Av utredningen framgår att parterna muntligen kommit överens om att de pensionsförmåner som A.E. tillförsäkrats i anställningsavtalet ska erhållas genom att Ingate betalar de avtalade beloppen till A.E:s pensionsförsäkring i Skandia. A.E:s skada får anses motsvara de uteblivna premiebetalningarna.

Ingate ska åläggas att betala premier jämte ränta till Skandia på det sätt som A.E. yrkat i första hand (jfr rättsfallet AD 2004 nr 90).

Frågan om otillåten kvittning

Enligt 1 § lagen om arbetsgivares kvittningsrätt får arbetsgivare ej i vidare mån än som anges i lagen göra avdrag på arbetstagares fordran på lön eller annan ersättning på grund av anställningen (lönefordran) för att kvitta med motfordran hos arbetstagaren.

I ett e-postmeddelande till A.E:s ombud Ulrika Runelöv den 15 september 2009 har K.E.S. talat om Ingates rätt att kvittningsvis innehålla A.E:s slutlön. Slutlönen jämte innestående semesterersättning har utbetalats den 8 oktober 2009.

Ingate har mot A.E:s krav på skadestånd invänt att bolaget inte genomfört eller avsett att genomföra en kvittning utan bara innehållit lön en kortare tid och sedan betalat ut beloppet.

Tingsrätten finner inte klarlagt att Ingate genom e-postmeddelandet avsett att genomföra en kvittning. Yrkandet om skadestånd kan därför inte vinna bifall.
Genkäromålet

Annat har inte framkommit i målet än att avtalet med Visma varit ett ramavtal, som inte ålagt Ingate att utnyttja Vismas tjänster i viss omfattning. Med denna utgångspunkt hade Ingate kunnat undvika skadeståndsskyldighet om Ingate i stället för att säga upp avtalet på sätt skett i stället slutat att anlita Vismas tjänster. Då A.E. inför uppsägningen inte satt sig in i avtalets uppsägningsbestämmelser har han genom oaktsamhet skadat Ingate. Han är därför enligt 29 kap. 1 § aktiebolagslagen skyldig att ersätta bolaget denna skada. Skadan motsvarar det belopp som skiljemannen kommit fram till i skiljedomen.

Styrelsen har vid tiden för uppsägningen inte varit informerad om avtalets närmare innehåll. Något medvällande ligger inte Ingate till last. Enligt tingsrättens bedömning kan det med hänsyn till omständigheterna inte ha krävts av Ingate att man utnyttjat Vismas tjänster under uppsägningstiden. Inte heller i övrigt föreligger skäl till jämkning av skadeståndsskyldigheten.

På skadeståndet ska utgå ränta enligt yrkandet.

Rättegångskostnader

A.E. har yrkat ersättning med 352 950 kr, varav 282 000 kr avser ombudsarvode, 70 500 kr mervärdesskatt och 450 kr ansökningsavgift. Han har angett att 4/5 av ombudsarvodet och mervärdesskatten belöper på huvudkäromålet och 1/5 på genkäromålet.

Ingate har vid huvudförhandlingen yrkat ersättning med 338 219 kr, varav 36 637 kr avser arvode till ett tidigare ombud, 190 000 kr arvode till det nuvarande ombudet, 105 000 kr arvode till K.E.S., 450 kr ansökningsavgift och 6 132 kr det nuvarande ombudets utlägg. Ingate har angett att hela arvodet till det tidigare ombudet samt cirka 60 procent av arvodet till det

nuvarande ombudet belöper på huvudkäromålet medan resterande 40 procent belöper på genkåromålet, vidare att K.E.S:s arvodesyrkande belöper på huvudkåromålet och genkåromålet med lika delar.

Ingate har vad gäller A.E:s yrkanden såsom skäligt ombudsarvode vitsordat 226 000 kr jämte mervärdesskatt. A.E. har vad gäller Ingates yrkanden såsom skäligt vitsordat 200 000 kr i ombudsarvode, 10 000 kr i arvode till K.E.S. och yrkade utlägg.

Parterna har inte uttalat sig om fördelningen av motpartens kostnader på de olika målen.

Ingate har dagen efter huvudförhandlingen inkommit med en modifierad kostnadsräkning, i vilken arvodet till det nuvarande ombudet angetts till 215 000 kr. Ingate har därvid uppgett att arvodet kom att bli 25 000 kr lägre än avsett på grund av ett tekniskt fel i advokatbyråns tidsredovisningssystem.

Tingsrätten gör följande bedömning.

Det anspråk på ytterligare ersättning som Ingate framställt efter huvudförhandlingens avslutande kan mot bestämmelsen i 18 kap. 14 § rättegångsbalken inte komma under tingsrättens prövning.

Vad A.E. tappat i fråga om huvudkåromålet är av endast ringa betydelse. Ingate ska fullt ut ersätta hans rättegångskostnader i denna del. A.E. ska som tappande part ersätta Ingates rättegångskostnader i fråga om genkåromålet.

Vad A.E. yrkat bedöms vara skäligt, liksom den angivna fördelningen av kostnaderna på målen. Ingate är skyldigt att till honom betala 225 600 kr i ombudsarvode, 56 400 kr i därpå belöpande mervärdesskatt samt 450 kr i ansökningsavgift, sammanlagt 282 450 kr.

Det av Ingate yrkade ombudsarvodet, 226 637 kr, är också skäligt. Av arvodet till det nuvarande ombudet 190 000 kr får omkring 4/5 anses hänföra sig till huvudkåromålet och 1/5 till genkåromålet. Ersättning för K.E.S:s arbete bör skäligen utgå med 25 000 kr, med samma fördelning. A.E. är därmed skyldig att till Ingate betala (38 000 + 5 000 + 450 + 6 132) 49 582 kr.

DOMSLUT

1. Ingate Systems AB ska till A.E. betala
 - 427 000 kr i ekonomiskt skadestånd för utebliven lön
 - 51 240 kr i ekonomiskt skadestånd för utebliven semesterersättning.
2. A.E:s yrkande om allmänt skadestånd enligt lagen om arbetsgivares kvittningsrätt lämnas utan bifall.
3. Ingate Systems AB ska till Skandia inbetala pensionspremier avseende A.E:s pensionsförsäkring med 64 050 kr.

4. På kapitalbeloppen avseende lön, semesterersättning och pensionspremier ska ränta enligt 6 § räntelagen utgå

- på 53 340 kr (42 000 kr avseende lön, 5 040 kr semesterersättning och 6 300 kr pensionsavsättning) från den 25 augusti 2009
- på fem belopp om 88 900 kr (70 000 kr avseende lön, 8 400 kr semesterersättning och 10 500 kr pensionsavsättning) från respektive den 25 september 2009, den 25 oktober 2009, den 25 november 2009, den 25 december 2009 och den 25 januari 2010 samt
- på 44 450 kr (35 000 kr avseende lön, 4 200 kr semesterersättning och 5 250 kr pensionsavsättning) från den 25 februari 2010,

allt till dess betalning sker.

Räntan ska betalas till A.E. vad gäller lön och semesterersättning och till Skandia vad gäller pensionspremierna.

5. A.E. ska till Ingate Systems AB betala 213 345 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 7 september 2010 till dess betalning sker.

6. Det anspråk på ersättning för ytterligare rättegångskostnader som Ingate Systems AB framställt efter huvudförhandlingens avslutande lämnas utan prövning.

7. Ingate Systems AB ska till A.E. betala ersättning för dennes rättegångskostnader med 282 450 kr, varav 225 600 kr i ombudsarvode och 56 400 kr i mervärdesskatt, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

8. A.E. ska till Ingate Systems AB betala ersättning för bolagets rättegångskostnader med 49 582 kr, varav 38 000 kr i ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.